

Bloomberg
Philanthropies

МААЛЫМАТТЫК БЮЛЛЕТЕНЬ №2

ЭЛЕКТРОНДУК СИГАРЕТТЕР – 21-КЫЛЫМДЫН ӨЛҮМГӨ АЛЫП КЕЛҮҮЧҮ АЧЫЛЫШЫ

Никотинди жеткирүүнүн электрондук системалары (НЖЭС), эң кеңири тараган түрү болуп электрондук сигареттер (ЭС) эсептелет - керектөөчү тарабынан тамеки жалбырагын күйгүзүүнүн же колдонуунун ордуна аралашманы бууландырып искөө аркылуу ишке ашырган түзүлмөлөр.

Кай бир НЖЭС НЖЭС кадимки тамеки заттарына окшош (мисалы сигаретке, сигарага, сигаркага, түтүккө же кальянга) ал эми кай бирлери күндөлүк тиричиликтеги колдонгон буюмдарга, мисалы, калем-сапка, “флэшкага” жана андан чоң цилиндрлик же тик бурчтуу буюмдардай түрдө жасалышы мүмкүн.

НЖЭС өз тутумунда **НИКОТИН**ди камтыйт. ЭСтин тутумундагы никотинди камтуусун жогорку, орто жана төмөнкү деңгээлде болушу менен айырмалашат, алар дат баспай турган атайын болот камерага толтурулат. Жыпар жыттуу суюктугу бар атайын картриджден буу чыгып турат.

Никотин организмге дисперстүү аэрозоль түрүндө жеткирилет, ал өз учурунда түтүнгө караганда теориялык жактан көбүрөөк концентрацияда сиңет. Алардын жардамы менен өндүрүүчүлөр “кадимки сигаретанын” даамын сездирүүгө аракеттенген ар түрдүү жыпар жыттуу аралашмалар, эч кандай токсикологиялык тесттерден өткөн эмес. **ЭС чегүүдө никотин вена тутуму аркылуу сиңирилбейт, өпкөгө дем тартат, тез арада артерия тутумуна сиңирилет, баш мээсине ыкчам жана күчтүү таасир берет.** Өпкө аркылуу сиңирилген никотинди контролдоо дээрлик мүмкүн эместигин билишиңиз маанилүү!

ЭС чеккен учурда никотин соргондон 8 секундадан кийин мээге келип түшөт.

НИКОТИН КӨНҮП КЕТҮҮГӨ АЛЫП КЕЛҮҮЧҮ КҮЧТҮҮ НЕЙРОТОКСИКАЛЫК УУ БОЛУП САНАЛАТ

ЭС чегип бүткөндөн 30 мүнөттөн кийин гана мээдеги никотиндин концентрациясы төмөндөй баштайт, анткени ал организмдеги бардык ткандарга жана органдарга таркай баштайт.

Никотин, бизге ар кандай оорулар жана инфекциялар менен күрөшүүгө жардам берүүчү иммундук жана нерв системасын да бара-бара талкалайт.

Никотин кан тамырларынын ичкерип кетишине алып келет, ошонун негизинде баш мээсинде жана башка органдарда кычкылтек жетишпестик башталат.

Айрыкча мындай кан тамырларынын ичкерип кетүүлөрү 45-50 жаштарда коркунучтуу, анткени ийкемдүүлүгү бир канча эсе жогорулайт, ал болсо геморрагикалык инсультка, жүрөк ооруларына (миокарддын инфарктына) алып келет, буттардагы тамырлардын атеросклерозу өнүгөт (ал өз учурунда буттардагы гангренага алып келет да ампутация кылууга аргасыз болот).

АКШда азык-түлүктөрдү жана дары-дармектерди контролдоо Администрациясы (FDA) 2 электрондук сигареттерди өндүрүүчүнүн 19 картриджин тесттен өткөрүшкөн. Изилдөөнүн жүрүшүндө өндүрүүчү берген маалымат менен тутумунунда камтылган зыяндуу заттардын чыныгы

көрсөткүчтөрүнүн ортосунда көптөгөн дал келишпестиктер аныкталган. Ошондой эле никотинсиз деп сатылган картридждердин баарынын тутумунда никотин бар болуп чыккан.

Япониянын Саламаттык сактоо министрлигинин колдоосу аркылуу жүргүзүлгөн изилдөө, кай бир электрондук сигареталарда канцерогендердин жогорку концентрациясын аныктаган. Отчетко караганда, ЭС рак илдетин чакыруучу агенттерди 10 эсе көп камтыганын Big News Network билдирип чыкты. Ошондой эле ЭСтин тутумунда формальдегид жана ацетальдегид сыяктуу кооптуу бирикмелер табылган. **Бул болсо, өндүрүүчүлөрдүн ынандырганы сыяктуу, электрондук сигареталарды тамеки заттарынын коопсуз альтернативасы деп эсептөөгө болбой тургандыгынын дагы бир далили.**

Рочестер университетинин изилдөөчүлөрү ЭС көрүнгөнүнөн дагы көбүрөөк уулуу экенин далилдешти. ЭСтин чыккан буусу жана нымдары (отдушки) өпкөнүн клеткаларын жабыркатат, ошону менен залалдуу бош радикалдарды түзүп, ткандардын жабыркосуна алып келет.

Электрондук сигареталар эмнеси менен коркунучтуу:

- ЭСтин картридждери жана кайра толтурулуучу батареикалары тутанып күйүү булагы жана колдонуу учурунда жарылып кетүү сыяктуу коркунучтарга ээ.
- **ЭС суюк абалында никотинди камтыйт. Негизинен алып карасак ошол эле баңги зат. Демек, чегүүчү адам ошол эле көз карандылыкка келип түшөт.** Жана моторикасы да ошол эле: ал электрондук болсо да сигаретаны колго кармоо адатынан арылбайт. Жадагалса, ЭСтин өндүрүүдө тамеки жалбырагын колдонбогон күндө да сактап кала албайт, анткени анын ордуна бир кыйла башка залалдуу химиялык курамдар кошулат.
- Картридждердин ар кайсы группаларында никотиндин саны (анын жогорку, орто жана төмөн деңгээлде болушу) көрсөтүлгөн өндүрүүчүлөрдүн кайсы бирине таандык болгонуна карабастан айырмаланат.
- Өндүрүүчүлөр жыпар жыттарды кошууда жаштарга бала кезинен бери тааныш жана кеңири белгилүү болгон: ваниль, шоколад, клубника даамдарын кошуу менен дагы көбүрөөк балдарды жана өспүрүмдөрдү кызыктырышат.
- **ЭС сатуу рыногунда дагы жаңы болгондуктан анын ден соолукка болгон таасири дагы аягына чейин изилденип бүтө элек!**

ЭС өндүрүүчүлөр жана сатуучулар алардын негизги өндүрүмүн кадимки сигаретага салыштырганда жана демейдеги тамеки аналогдоруна караганда, алардын ден соолук үчүн залалынын аздыгын жана залалсыз экендигин артыкчылыгы катары баса белгилеп айтып келишет.

ЭС өндүрүүчүлөр жана сатуучулар ЭСтин негизги максаты болуп керектөөчүнү бул зыяндуу адаттарынан баш тартууга жардам берүү менен бирге, бул ыкманы тамеки тартууну таштоонун инновациялык ыкмасы катары илгерилетүүдө, ал эми иш жүзүндө – бул тамеки чегүүгө болгон дымагын психологиялык жана физиологиялык жактан сактап калуу.

Ошондуктан, ЭС жана НЖЭСтин бардык башка түрлөрүн тамеки тартуу адатынан арылуу үчүн колдоно албайт жана ден соолукка олуттуу зыян келтирет!

Дүйнөлүк саламаттык сактоо уюму (ДССУ) тамеки тартууну таштагысы келген чегүүчүлөр жана тамеки заттарын керектөөчүлөрдү никотиндик көз карандылыктан куткаруучу дарылоо жолдору катары ЭСтин карабайт.

ДССУнун расмий билдирүүсү:

«Электрондук сигареттердин сатуучулары ЭСтин далилденбеген дарылык касиеттери тууралуу жарыя кылууну токтотушу керек»¹.

БИР ГАНА ТЫЯНАК: КЫРГЫЗСТАНДА НЖЭСТИ САТУУ ЖАНА КОЛДОНУУ СИГАРЕТТЕР ЖАНА БАШКА ТАМЕКИ ЗАТТАРЫН ЧЕГҮҮ СЫЯКТУУ ЭЛЕ МЫЙЗАМ ЧЫГАРУУЧУЛУК ЖАНА АТКАРУУЧУЛУК ДЕҢГЭЭЛДЕ ЖӨНГӨ САЛЫНЫШЫ КЕРЕК!

¹ Всемирная организация здравоохранения 19.09.2008г. Продавцы электронных сигарет должны прекратить делать бездоказательные заявления об их лечебном эффекте < <http://www.who.int> >